

РЕАЛІЗАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ В ЕНЕРГЕТИЧНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ

ПРОЦЮК Тетяна Богданівна - кандидат економічних наук, доцент кафедри економіко-правових дисциплін Національної академії внутрішніх справ, член-кореспондент Української академії наук

УДК 330.322.2

Исследованы основные направления реализации инвестиционно-инновационной деятельности в энергетическом секторе Украины.

Ключові слова: *інвестиції, інновації, світова енергетика, енергоефективність, енергоспоживання.*

Постановка проблеми

Реалізація запланованих програм інвестиційно-інноваційного розвитку, виконання належного їх організаційно-правового забезпечення в енергетичному секторі будь-якої країни в значній мірі відображається на рівні інвестицій у даний сектор, а також ступеня розробки та запровадження інновацій для модернізації та оптимізації сфери енергетики. Дослідження та пошук альтернативних шляхів енергії, введення відновлюваних технологій використання енергоресурсів спонукає до постійного удосконалення існуючих технологій видобутку та виробництва енергетичних ресурсів. Вкладення грошових коштів в інноваційні проекти в сфері енергетики супроводжується в майбутньому отримання інвестиційного доходу в ході їх реалізації, що ускладнюється, в свою чергу, складністю прогнозування та нестабільністю даного сектору. Вивчення та практична реалізація інвестиційних проектів на зарубіжному досвіді та оцінка перших кроків української сторони сприятиме зменшенню ризиків при впровадженні їх у вітчизняну енергетику.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Реалізація інвестиційно-інноваційної діяльності в паливно-енергетичному комплексі, а також вивчення окремих питань діяльності його галузей присвячена значна кількість наукових праць, зокрема таких вітчизняних вчених, як Геєця В., Амоші О., Антонюка Л., Гальчинського А., Федулової Л., Холода Б., Ткаченка В., Тяна Р., Швець А., Денисюк С., Кириленко О., Стогній Б. та інших. Також прийнято низку нормативно-правових актів щодо розвитку енергетики на законодавчому рівні. Однак не існує до сьогодні серед науковців та урядовців спільної позиції щодо напрямків і стратегій розвитку енергетики не лише в Україні, а і в провідних країнах світу. Для вирішення їх потрібні нові дослідження як на теоретико-методологічному, так і на науково-практичному рівнях усіх аспектів розвитку паливно-енергетичного комплексу.

Постановка завдання – аналіз та дослідження реалізації проектів в рамках інвестиційно-інноваційної діяльності в енергетичному секторі України із виокремлення основних стратегічних напрямів розвитку даного сектору.

Виклад основного матеріалу дослідження

Важливим кроком у напрямку формування дієвої системи розвитку ПЕК є дослідна реалізація Енергетичної стратегії

України до 2030 року, якою визначено напрямки розвитку енергетики та концептуальні засади енергетичної безпеки держави, головну мету і завдання енергетичної та інвестиційної політики.

Стратегічною метою розвитку ПЕК є його докорінна перебудова на основі новітніх технологій для забезпечення маневреності, енергетичної та економічної ефективності, захисту довкілля, що сприятиме підвищенню рівня конкурентоспроможності вітчизняної продукції на світових ринках.

У рамках виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України визначено головні пріоритети розвитку енергетики на найближчі роки:

1. Підвищення надійності забезпечення споживачів паливно-енергетичними ресурсами, розроблення та реалізація інфраструктурних інвестиційних проєктів у енергетичній галузі;

2. Підвищення ефективності та безпеки експлуатації діючих і будівництво нових атомних енергоблоків;

3. Інтеграція Об'єднаної енергосистеми України до транс'європейських мереж та енергетичного ринку;

4. Створення елементів ядерно-паливного циклу;

5. Зміцнення енергетичної безпеки, стабілізація та нарощування видобутку нафти і природного газу;

6. Підвищення ефективності використання паливно-енергетичних ресурсів. Зменшення обсягів споживання природного газу в енергетичній галузі.

Для забезпечення сталої роботи ОЕС відповідно до Програми співробітництва з Міжнародним банком реконструкції та розвитку (МБРР), Європейським банком реконструкції та розвитку (ЄБРР) і Європейським інвестиційним банком (ЄІБ) реалізується низка інвестиційних проєктів, зокрема з будівництва повітряних ліній (ПЛ): 750 кВ - «Рівненська АЕС-Київська», 330 кВ - Дністровська ГАЕС і 330 кВ - «Аджалик-Усатове», реконструкції підстанції 330 кВ «Бар», 46 агрегатів гідроелектростанцій ВАТ «Укргідроенерго», впровадження Програми реформування та розвитку енергетичного сектора.

Разом зі Світовим банком розпочато реалізацію Програми реформування енергетичного сектора України, відповідно до якої вже найближчим часом планується провести модернізацію високовольтних електричних мереж, а також впровадження пілотного проєкту систем керування енергоблоків теплових електростанцій для адаптації їх роботи відповідно до вимог УСТЕ.

Необхідно зазначити, що в питаннях щодо перспективи розвитку ОЕС України особлива увага приділяється роботам, спрямованим на забезпечення інтеграції української енергосистеми до об'єднання енергосистем європейських країн УСТЕ в рамках реалізації програми «Підтримка впровадження енергетичної стратегії України», що фінансується Європейською Комісією.

Відповідно до Енергетичної стратегії для забезпечення сталої роботи ОЕС України є розширення програми інвестування в оновлення енергетичного обладнання, підвищення їх надійності, економічності та подовження терміну експлуатації шляхом реалізації Плану реконструкції ТЕС у період до 2020 року, схваленого відповідним розпорядженням Уряду.

Як один із варіантів розв'язання зазначеної проблеми в рамках двосторонньої співпраці відповідно до Меморандуму між Мінпаливенерго та японською компанією «Сумітосо Корпорейшн» передбачене передавання японською стороною сучасних технологій виробництва парогазових турбін та вугільних котлоагрегатів блочної компоновки потужністю 600 МВт, які працюватимуть за супернадкритичними параметрами. Це дасть змогу забезпечити доведення ефективності їх роботи до 45-47% за екологічно чистими показниками на рівні сучасних європейських вимог. Вважається, що такі енергоблоки становитимуть у майбутньому базу теплової генерації в Україні.

Програму реконструкції та модернізації ТЕС, перш за все тих, які працюють на природному газі, намічається здійснити за рахунок проданих Японії квот щодо скорочення викидів парникових газів (станом на вересень 2009 року до Державного бюджету

ту уже надійшло понад 300 млн. євро із очікуваної суми 1,7 млрд. євро).

Широкомасштабну програму реабілітації ТЕС на базі енергоблоків 600 МВт та організацію спільного котельного і турбінного виробництва буде враховано під час коригування Енергетичної стратегії України до 2030 року та Плану реконструкції ТЕС з визначенням першочергових проєктів і заходів, у тому числі і для організації спільного виробництва котлоагрегатів, паротурбінних установок та іншого обладнання відповідно до реальних обсягів залучення зарубіжних і вітчизняних інвестицій та кредитних ресурсів на сприятливих для країни умовах.

Для підвищення надійності роботи енергосистеми України, ефективності регулювання нерівномірного добового графіка навантаження здійснюється добудова однієї з найбільших у світі гідроакumuлюючих електростанцій - Дністровської ГАЕС, першою чергою будівництва якої передбачено введення в дію трьох гідроагрегатів потужністю 324 МВт.

На виконання довгострокової (шість років) кредитної угоди між Світовим банком та Україною під державні гарантії, з метою збільшення потужностей гідроагрегатів після реконструкції та підвищення рівня безпеки гідротехнічних споруд, ПАТ «Укргідроенерго» здійснюється реконструкція гідроагрегатів на всіх ГЕС Дніпровського каскаду.

Для забезпечення потреб економіки України в електроенергії, підвищення надійності роботи ОЕС України на виконання постанови Уряду передбачається до 2015 року введення в експлуатацію двох енергоблоків Хмельницької АЕС потужністю 1000 МВт, що мають високу будівельну готовність, а також третього гідроагрегату на Тапільській ГАЕС (150 МВт), що розширить можливості високоманеврового аварійного і частотного резерву потужностей.

З метою посилення спроможності України щодо збереження відпрацьованого ядерного палива, як одного із завдань у підвищенні рівня енергетичної безпеки держави, реалізується проєкт спорудження централізованого сховища відпрацьо-

ваного ядерного палива (ЦВЯП), введення в експлуатацію пускового комплексу якого очікується у 2012 році. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 4 лютого 2009 р. № 131-р схвалено техніко-економічне обґрунтування інвестицій у будівництво ЦВЯП реакторів типу ВВЕР українських атомних електростанцій загальною кошторисною вартістю 3,7 млрд. грн.

Відповідно до визначеного Урядом пріоритету розвитку газотранспортної системи здійснюються заходи щодо забезпечення підвищення надійності транзиту природного газу в європейські країни та збільшення транзитного потенціалу країни, поліпшення техніко-економічних та експлуатаційних показників роботи компресорних станцій. Підсумком спільної (Україна - ЄС) Міжнародної інвестиційної конференції (Брюссель) з питань модернізації газотранспортної системи України стало підписання українською та європейською сторонами за участю Європейського інвестиційного банку Спільної заяви щодо зобов'язання сторін, спрямованих на здійснення заходів із поступової інтеграції України до енергетичного ринку Європейського Союзу та модернізації газотранспортної системи України.

Європейським Банком Реконструкції та Розвитку прийнято рішення щодо інвестування (100 млн. євро) в різні сектори економіки (ЦКЕЕР) для реалізації проєктів підвищення їх енергетичної ефективності за посередництвом Укрексімбанку та Кредитпромбанку України. Вищезазначені банки кредитні позики надають під конкретні обґрунтовані проєкти приватних підприємств для інвестування в розвиток поновлювальних джерел енергії та впровадження енергоефективних (енергозберігальних) технологій.

На реалізацію рішення саміту «Східного партнерства» (травень 2009 року) Європейським Банком Реконструкції та Розвитку, Європейським Інвестиційним банком на основі мандату ЄС здійснюється фінансування інвестиційних проєктів у країнах партнерства переважно у сферах енергетики, транспорту та теплокомунікацій на період до 2013 року в обсязі близько 3,7 млрд.

АНОТАЦІЯ

Досліджено основні напрями реалізації інвестиційно-інноваційної діяльності в енергетичному секторі України.

євро. Зокрема, в Україні Європейським Інвестиційним банком здійснюється фінансування двох проєктів - «Високовольтна лінія Рівне - Київ» (150 млн. євро) та «Європейські дороги» (200 млн. євро).

Особливої уваги заслуговує підтримка на державному рівні завершення розроблення та впровадження загальнодержавної цільової програми підвищення енергоефективності економіки країни на період 2010-2014 років, реалізація якої дасть змогу на 20% знизити енергоємність ВВП зі спрямуванням на ці цілі відповідних інвестицій переважно за рахунок залучення зовнішніх та внутрішніх корпоративних інвестицій і кредитних ресурсів.

Одним із важливих факторів активізації інвестиційної політики держави, перш за все для прискорення реалізації визначених Урядом пріоритетних напрямів розвитку ПЕК, може стати передбачення в Законі України про Державний бюджет спеціальної статті щодо залучення вигідних та довгострокових кредитних ресурсів під державні гарантії.

Основним завданням держави в умовах виходу економіки країни з кризи є формування позитивного інвестиційного поля. Для цього Урядом вже прийнято більше 50 нормативно-правових документів та ще близько 30 знаходиться в стадії опрацювання. Зокрема, передбачено пільгове безлімітне ввезення високоефективного іноземного обладнання, пільгове оподаткування та ряд інших стимулюючих інвестиційно-інноваційну активність заходів.

Для підвищення інвестиційної привабливості енергетики України та розширення обсягів інвестицій і вигідних кредитних ресурсів необхідно невідкладно на законодавчому рівні опрацювати ефективні меха-

SUMMARY

The basic directions of the implementation investment and innovation activity in the energy sector of Ukraine.

нізми стимулювання притоку інвестиційних ресурсів з урахуванням досвіду провідних зарубіжних країн, а також внести відповідні зміни в ряд діючих законодавчих актів України.

Висновки

Результати проведеного аналізу реалізації інвестиційної проєктів та модернізації енергетичного сектору свідчать про значний крок у вирішенні питання підвищення енергоефективності ресурсів та зменшення енергоємності в різних галузях, а також демонструє позитивні напрями формування інвестиційних проєктів та їх практичне втілення. Порівняння між провідними країнами світу та України особливостей втілення інвестиційно-інноваційної діяльності в розвитку паливно-енергетичного комплексу дало б можливість вибору, яким шляхом можна модернізувати вітчизняну енергетику.

Література

1. Key World Energy Statistics 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.iea.org/>
2. Energy Yearly Statistics 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.epp.eurostat.ec.europa.eu>
3. Аналіз ефективності використання енергетичних ресурсів на виробництво одиниці ВВП у провідних зарубіжних країнах, Росії та України / відділ інформаційно-аналітичного забезпечення НТЦЕ НЕК «Укренерго». – К. , 2010. – 49 с.
4. Збірник інформаційно-аналітичних робіт щодо стану та прогнозу розвитку енергетичної сфери зарубіжних країн за 2009 рік / відділ інформаційно-аналітичного забезпечення НТЦЕ НЕК «Укренерго». – К. , 2009. – 213 с.